

KS. REMIGIUSZ SOBAŃSKI

WYKAZ PUBLIKACJI*

I. BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA

Książki

- Normy ogólne Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Warszawa 1969. (rec.: L. Echeveria, Rev. Espan. de Derecho Can. 27 (1971) 250).
- Chrzest jako podstawa jedności Kościoła*, Warszawa 1971. (rec.: L. Echeveria, Rev. Espan. de Derecho Can. 28 (1972) 218; L. Skowronek, Th. Revue 68 (1972) 489; M. Żurowski, Śl. Studia Hist. Teol. 5 (1972) 308–313).
- Zarys teologii prawa kościelnego*, Warszawa 1973. (rec.: G. Delgado, Ius Can. 14 (1974) n. 28, 416; K. Wypler, Pr. Kan. 18 (1975) n. 1–2, 317–320).
- Kościół – prawo – zbawienie*, Katowice 1979. (rec.: J. Salij, Tyg. Powsz. 34, 1980, n. 13; T. Jimenez Urresti, Rev. Espan. de Derecho Can. 37 (1981) 558–559; A. Stankiewicz, Mon. Eccl. 105 (1981) 135–137; F. Pasternak, Pr. Kan. 24 (1981) n. 3–4, 387–391).
- Kościół jako podmiot prawa. Elementy eklezjologii prawnej*, Warszawa 1982. (rec.: A. Stankiewicz, Mon. Eccl. 108 (1983) 389–392).
- Grundlagenproblematik des katholischen Kirchenrechts*, Wien–Köln 1987. (rec.: P. Krämer, Archiv f. kath. Kirchenrecht 156 (1987) 285–287; M. Wegan, Apollinaris 61 (1988) 882–884; J. Hirnsperger, Theol. prakt. Quartalschr. 136 (1988) 390; R. Puza, Theol. Quartalschr. 168 (1988) 172–173; H. Pree, Österr. Archiv f. Kirchenrecht 35 (1989) 356–367; L. Velpe, Nouv. Revue Theol. 102 (1990) 109; A. Cattaneo, Ius Can. 30 (1990) n. 59, 350–353).
- Teoria prawa kościelnego*, Warszawa 1992. (rec.: P. Majer, Ius Can. 35 (1995) n. 70, 346–352; S. Kaźmierczyk, Roczn. Prawnicze 6 (1994) 110–115).
- La Chiesa e il suo diritto. Realtà teologica e giuridica del diritto ecclesiale*, Torino 1993. (rec.: E. Molano, Ius Can. 34 (1994) 393–397;

* Pominięto teksty o charakterze wyłącznie sprawozdawczym oraz – zasadniczo – artykuły w prasie tygodniowej. Stan z 1.2.2001.

D. Le Tourneau, *Studia Can.* 29 (1995) n. 1, 272–274; A. M. Punzi Nicolò, *Il Diritto Eccl.* 106 (1995) n. 1, 208–222).

Collegialità e primato. La suprema autorità della Chiesa, Bologna 1993 (współautor).

Kultura prawna Europy, Warszawa 1997 (skrypt).

Prawa człowieka w państwie ekologicznym, Warszawa 1998 (redakcja).

Nauki podstawowe prawa kościelnego. I: Teoria prawa kościelnego, Warszawa 2001.

Bibliografie

J. R. Bar, R. Sobański, *Polska bibliografia teologii i prawa kanonicznego na lata 1949–1968*, Warszawa 1972. (rec.: M. Marzin, *Ius Can.* 13 (1973) n. 26, 467).

Polska bibliografia nauk kościelnych za rok 1971. Praca zbiorowa pod red. J. R. Bara i R. Sobańskiego, Warszawa 1973. (rec.: G. Delgado, *Ius Can.* 14, 1974 (28) n. 422).

Polska bibliografia nauk kościelnych za lata 1972–1973, Warszawa 1979. (rec.: J. I. Arrieta, *Ius Can.* 20 (1980) n. 39, 372).

Bibliografia kościelnego prawa publicznego (1972–1973), Pr. Kan. 18 (1975) n. 3–4, 275–313 (z K. Czerwińska).

Bibliografia kościelnego prawa publicznego (1974), Pr. Kan. 19 (1976) n. 3–4, 285–303 (z H. Typańska).

Bibliografia kościelnego prawa publicznego (1975–1976), Pr. Kan. 21 (1978) n. 3–4, 255–273 (z H. Typańska).

Bibliografia kościelnego prawa publicznego (1976–1977), Pr. Kan. 22 (1979) n. 1–2, 287–304 (z H. Typańska).

Bibliografia kościelnego prawa publicznego (1977–1978), Pr. Kan. 23 (1980) n. 1–2, 263–276 (z H. Typańska).

Bibliografia kościelnego prawa publicznego (1978), Pr. Kan. 25 (1981) n. 3–4, 299–327 (z H. Typańska).

Bibliografia zagadnień fundamentalnych prawa kościelnego (1979–1981), Pr. Kan. 26 (1983) n. 3–4, 284–310 (z H. Typańska).

Bibliografia zagadnień fundamentalnych prawa kościelnego (1982–1983), Pr. Kan. 28 (1985) n. 1–2, 257–299 (z H. Typańska).

Bibliografia zagadnień fundamentalnych prawa kanonicznego (1984), Pr. Kan. 31 (1988) n. 1–2, 271–316 (z H. Typańska).

Bibliografia zagadnień fundamentalnych prawa kanonicznego (1985–1987), Pr. Kan. 33 (1990) n. 1–2, 243–314 (z H. Typańska).

Artykuły

Współczesne tendencje w prawie kanonicznym, *Aten. Kapł.* 62 (1961) 175–192.

Synod Rzymski, *Aten. Kapł.* 63 (1961) 64–71.

- Instrukcja o małżeństwach mieszanych*, Wiad. Diec. 34 (1966) 99–102.
- Motu proprio „Ecclesiae sanctae”*, Wiad. Diec. 34 (1966) 133–142.
- Nowe normy o uprawnieniach biskupów do udzielania dyspens od prawa powszechnego*, Wiad. Diec. 35 (1967) 54–60.
- Nowe normy o odpustach*, Wiad. Diec. 35 (1967) 109–115.
- Niektóre wnioski prawne dotyczące Kościoła wynikające z konstytucji „Lumen gentium”*, Śl. Studia Hist.-Teol. 1 (1968) 81–91.
- Osobowość prawna Kościoła katolickiego w świetle konstytucji „Lumen gentium”*, Pr. Kan. 11 (1968) n. 3–4, 3–18.
- Powierzenie parafii zakonnikom wg motu proprio „Ecclesiae sanctae”*, Pr. Kan. 11 (1968) n. 1–2, 61–80.
- Symulacja częściowa w ujęciu kan. 1086 § 2 a nauka o małżeństwie konstytucji „Gaudium et spes”*, Śl. Studia Hist.-Teol. 2 (1969) 33–52.
- Czy jeszcze obowiązuje prawo kanoniczne?*, Homo Dei 38 (1969) 206–211.
- Charakterystyka prawna Rady Kapłańskiej*, Wiad. Diec. 37 (1969) 6–9.
- Nowe przepisy o małżeństwach mieszanych*, Aten. Kapł. 75 (1970) 449–459. (Przedruki: Wiad. Diec. 38 (1970) 134–141; Gorz. Wiad. Kość. 13 (1971) 152–159).
- Chrzest jako czynnik konstytuujący Kościół w dokumentach Soboru Watykańskiego II*, Śl. Studia Hist.-Teol. 3 (1970) 137–164.
- Sakramentalne podstawy pozycji prawnej wiernych w Kościele*, Pr. Kan. 13 (1970) n. 1–2, 143–158.
- O nową koncepcję kościelnego prawa publicznego wewnętrznego*, Śl. Studia Hist.-Teol. 4 (1971) 143–159.
- Stanowisko proboszcza w świetle wskazań soborowych*, Wiad. Diec. 39 (1971) 36–43. (Przedruk: Wiad. Arch. Gnieźn. 27 (1972) 43–46).
- Miejsce i rola Kościoła lokalnego w Kościele powszechnym*, Śl. Studia Hist.-Teol. 5 (1972) 255–261.
- Problem prawnego ujęcia struktur Kościoła*, Pr. Kan. 15 (1972) n. 1–2, 55–60.
- Teologia prawa jako nauka o ontologicznych podstawach prawa kościelnego*, Śl. Studia Hist.-Teol. 5 (1972) 59–70.
- Refleksje o kościelnym prawie fundamentalnym*, Śl. Studia Hist.-Teol. 5 (1972) 43–57.
- La „Loi fondamentale” de l’Eglise. Quelques réflexions*, Nouv. Revue Theol. 94 (1972) 251–268.
- Słowo i sakrament jako czynniki kształtujące prawo kościelne*, Pr. Kan. 16 (1973) n. 1–2, 3–15.
- Posoborowy wykład kościelnego prawa publicznego*, Pr. Kan. 16 (1973) n. 3–4, 79–109.
- Prawo kościelne na tle trendów antyjurydycznych*, Coll. Theol. 43 (1973) f. 4, 37–46.
- Monachijski projekt prawa fundamentalnego*, Śl. Studia Hist.-Teol. 6 (1973) 279–281.

- Uwagi o strukturze Parafialnej Rady Duszpasterskiej*, Aten. Kapł. 81 (1973) 133–141.
- Glossa do zasad dokształcania kleru*, Wiad. Diec. 41 (1973) 168–174.
- La parole et le sacrement en tant que facteurs formant la loi ecclésiastique*, *Nouv. Revue Theol.* 95 (1973) 515–526.
- Zbawcza funkcja prawa kościelnego*, Śl. *Studia Hist.-Teol.* 6 (1973) 157–169.
- Prawo partykularne Diecezji Katowickiej*, Śl. *Studia Hist.-Teol.* 7 (1974) 29–142.
- Zagadnienie wstępu do nauki prawa kanonicznego*, Pr. Kan. 17 (1974) n. 1–2, 3–30.
- Prawo i duszpasterstwo. Uwagi o prawnym i pastoralnym charakterze synodów diecezjalnych*, Wiad. Diec. 42 (1974) 17–27.
- Źródła poznania prawa partykularnego Diecezji Katowickiej*, Śl. *Studia Hist.-Teol.* 7 (1974) 25–28.
- O niektórych problemach kościelnego prawa karnego. (Uwagi na marginesie reformy)*, *Coll. Theol.* 44 (1974) f. 4, 173–177.
- RIC z perspektywy pięcioletniej*, *Chrześcijanin w Świecie* 6 (1974) n. 32, 78–85.
- Wprowadzenie do zagadnienia roli prawa w Kościele*, Pr. Kan. 18 (1975) n. 1–2, 3–22.
- Cechy charakterystyczne katowickiego prawa diecezjalnego*, Śl. *Studia Hist.-Teol.* 8 (1975) 167–180.
- Inspiracje dla zagadnienia rozwoju wyływające z kanonicznego pojęcia communio*, Śl. *Studia Hist.-Teol.* 8 (1975) 259–269.
- Das erste polnische Plenarkonzil – seine Bedeutung für den Integrationsprozess der Bevölkerung Polens zwischen den beiden Weltkriegen*, *Österr. Archiv f. Kirchenrecht* 26 (1975) 143–158.
- De constitutione Ecclesiae et de natura iuris in mysterio divino intelligentis*, *Mon. Eccl.* 100 (1975) 269–294.
- Kościół – jego konstytucja i prawo w tajemnicy zbawienia*, *Analecta Cracoviensia* 8 (1976) 217–246.
- „Salus animarum” jako cel prawa kanonicznego. Wszczęta przez Jana XXIII reforma K.P.K w świetle dyskusji o celu prawa kościelnego*, w: *W kierunku prawdy*, red. B. Bejze, Warszawa 1976, 201–217.
- Recht und Seelsorge. Erwägungen über den pastoralen und rechtlichen Charakter der Diözesansynoden*, *Coll. Theol.* 46 (1976) 141–152.
- Modell des Kirche-Mysteriums als Grundlage der Theorie des Kirchenrechts*, *Archiv f. kath. Kirchenrecht* 145 (1976) 22–44.
- El lugar y las funciones de la canonística en la vida de la Iglesia*, *Ius Can.* 16 (1976) n. 32, 293–305.
- Prawo i wolność osoby odrodzonej we chrzcie*, Pr. Kan. 20 (1977) n. 3–4, 47–65.
- Dokąd zmierza prawo kościelne*, *Coll. Theol.* 47 (1977) f. 3, 5–13.

- Obecność chrześcijanina w świecie jako element struktur Kościoła, Chrześcijanin w Świecie* 9 (1977) n. 56–57, 120–125.
- Wpływ idei konstytucyjnych na rozwój struktur kościelnych*, Pr. Kan. 20 (1977) n. 1–2, 41–51.
- Präliminarien zum Problem der Heilsfunktion des Kirchenrechts*, Coll. Theol. 47 (1977) f. spec., 77–92.
- De theologicis et sociologicis principiis theoriae iuris ecclesialis elaborandae*, Periodica 66 (1977) 657–681.
- Note sulla questione della collocazione scientifica della canonistica*, Communio 36 (1977) 70–81.
- Ustawa kościelna – ordinatio rationis czy ordinatio fidei?*, Coll. Theol. 48 (1978) f. 1, 27–53.
- Miejsce i zadania kanonistyki w życiu Kościoła*, Studia Płockie 6 (1978) 315–328.
- Merytoryczne i metodologiczne problemy wykładu podstaw prawa kościelnego*, w: *W kierunku chrześcijańskiej kultury*, red. B. Bejze, Warszawa 1978, 149–169.
- O teologicznych i socjologicznych przesłankach teorii prawa kościelnego*, Analecta Cracoviensia 10 (1978) 369–386.
- De organisatione studii iuris canonici in Polonia contemporanea*, Il Diritto Eccl. (1978) n. 1–2 (To samo: Ius Can. 17 (1977) n. 34, 363–368).
- I problemi sostanziali e metodologici dell'insegnamento dei fondamenti di diritto canonico*, Apollinaris 51 (1978) 81–113.
- Der Mensch – Subjekt der Rechte und der Pflichten in der kirchlichen Gemeinschaft*, Coll. Theol. 48 (1978) f. spec., 151–173.
- Die methodologische Lage des katholischen Kirchenrechts*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 147 (1978) 345–376.
- Model Kościoła–tajemnicy jako podstawa teorii prawa kościelnego*, Pr. Kan. 21 (1978) n. 1–2, 39–60.
- Człowiek – podmiot praw i obowiązków we wspólnotce Kościoła*, w: *Człowiek we wspólnotce Kościoła*, red. L. Balter, Warszawa 1979, 66–86.
- Sytuacja metodologiczna prawa kościelnego*, Pr. Kan. 22 (1979) n. 1–2, 3–22.
- Historia prawa kościelnego miejscem realizacji Kościoła*, Coll. Theol. 49 (1979) f. 1, 13–21.
- Kanonistik als theologische Wissenschaft. Einige Bemerkungen zu „Trattato di Diritto Canonico” von P. A. d'Avack*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 148 (1979) 447–457.
- Recht und Freiheit des in der Taufe wiedergeborenen Menschen*, w: *La norma en el Derecho Canonico. Actas del III Congreso Internacional de Derecho Canonico...*, Pamplona 1979, 877–896 (To samo: Theol. Jahrbuch 1979, 256–276).
- Akademia Teologii Katolickiej w ciągu dwudziestopięciolecia*, Studia Theol. Vars. 18 (1980) n. 2, 183–196.

- Annotationes de competentiae Ecclesiae in matrimonium*, Mon. Eccl. 105 (1980) 301–305.
- Kryzys czy odrodzenie nauki prawa kościelnego*, Pr. Kan. 24 (1981) n. 1–2, 23–36.
- Ökumenismus und Verwirklichung der Grundrechte der Getauften*, w: *Les Droits Fondamentaux du Chrétien dans l'Eglise et dans la Société. Actes du IVe Congres International de Droit Canonique Fribourg 6–11.X.1980*, publié par E. Corecco (i i.), Fribourg–Freiburg–Milano 1981, 713–737.
- La riforma del CIC: punto di vista polacco*, Concilium 17 (1981) 1052–1058 (we wszystkich mutacjach językowych).
- „*Jako zczyn i niejako dusza społeczności ludzkiej*”. (*Obecność jako zasada stosunku Kościoła do państwa*), Pr. Kan. 25 (1982) n. 1–2, 31–42.
- „*Communio*” als Formalprinzip des Kirchenrechts, Theol. u. Glaube 72 (1982) 175–188.
- Problem samookreślenia się osoby w ramach struktur Kościoła*, Kościół i Prawo 2 (1982) 101–122.
- Kontakty Diecezji Katowickiej z Archidiecezją Krakowską w okresie rządów kard. Sapiiehy*, w: *Księga Sapiieżyńska*, red. A. Wolny, t. 1, Kraków 1982, 481–490.
- „*Velut Ecclesia domestica*” et la forme civile du mariage, *Studia Can.* 16 (1982) 353–366.
- Geist und Funktion des Kirchenrechts*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 151 (1982) 369–394.
- Die Methoden des Rechts im Leben der Kirche*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 151 (1982) 3–24.
- Uwagi o miejscu prawa kanonicznego w kulturze prawnej*, w: *W kierunku religijności*, red. B. Bejze, Warszawa 1983, 268–282.
- Nowa kodyfikacja jako zjawisko kościelne. (Dyskusja nad promulgacją nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego)*, Pr. Kan. 26 (1983) n. 1–2, 1–12.
- Wspomnienie o prof. P. A. d'Avack*, Pr. Kan. 26 (1983) n. 3–4, 213–216.
- „*Velut Ecclesia domestica*” a cywilna forma zawarcia małżeństwa, *Rocz. Teol. Kan.* 30 (1983) n. 2, 27–40.
- Kanonische Norm – ethische Norm. Grundlegende Vorbemerkungen zum Problem*, Coll. Theol. 55 (1983) f. spec., 95–100.
- Remarques sur la place du droit ecclesial dans la culture juridique*, Mon. Eccl. 108 (1983) 313–333.
- Nowy Kodeks Prawa Kanonicznego*, Tyg. Powsz. (1983) n. 12 (1760).
- Rechtstheologische Vorüberlegungen zum neuen kirchlichen Gesetzbuch*, Theol. Quartalschr. 163 (1983) 178–188.
- De iure in Ecclesia animadversiones praeviae*, Coll. Theol. 53 (1983) f. spec., 55–60.

- „*Comme le levain et en quelque sorte l'ame de la communauté humaine*”
(*La presence en tant que principe de l'attitude de l'Eglise envers l'Etat*), Coll. Theol. 54 (1984) f. spec., 5–16.
- Duch i funkcja prawa kościelnego*, Pr. Kan. 27 (1984) n. 1–2, 15–39.
- Prawno-teologiczne uwagi o nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, Pr. Kan. 27 (1984) n. 1–2, 3–14.
- Idee przewodnie nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Pr. Kan. 27 (1984) n. 3–4, 223–234. (Przedruki: WDPodl.; WDKość. Białostockie 9 (1983) 4, 55–64).
- Les idées maitrises du nouveau Code de Droit canon*, w: *Raccolta di scritti in onore di Pio Fedele*, a cura di G. Barberini, Perugia 1984, 279–294.
- Normy ogólne KPK*, Aten. Kapł. 102 (1984) 192–204.
- Braucht die Kirche ein Gesetzbuch?*, *Zur Debatte* (1984) 14, 1, 9–10.
- Norma kanoniczna – norma etyczna*, Coll. Theol. 54 (1984) f. 3, 5–10.
- Eklezjologia nowego Kodeksu na przykładzie pierwszej księgi*, Pr. Kan. 27 (1984) n. 3–4, 235–248.
- Nowy Kodeks Prawa Kanonicznego jako zjawisko kościelne i prawne*, w: *Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Syryjczyk, Warszawa 1985, 24–43.
- Eklezjologia nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Pr. Kan. 28 (1985) n. 1–2, 3–38.
- Das Gesetz im Dienst der Liebe. (Erwägungen zur Eigenart des Kirchenrechts)*, w: *Ministerium Iustitiae. Festschrift für H. Heinemann zum 60. Geburtstag*, hg. A. Gabriels, H. J. F. Reinhardt, Essen 1985, 27–34.
- Der neue Codex des kanonischen Rechts als ein kirchliches und rechtliches Ereignis*, *Österr. Archiv f. Kirchenrecht* 31 (1985) 5–24.
- „*Iura propter officia*”? *Remarques liées aux en-tetes des Ier et IIe titres du livre I du nouveau CIC*, w: *Vitam impendere vero. Studi in onore di Pio Ciprotti* (Utrumque ius 13), Roma 1986, 221–233.
- L'ecclésiologie du nouveau Code de Droit Canon*, w: *Le nouveau Code de Droit Canonique. Actes de Ve Congrès international de droit canonique organisé par l'Université Saint-Paul et tenu à l'Université d'Ottawa 19–35.8.1984*, publiés sous la direction du M. Theriault, J. Thorn, Ottawa 1986, 243–270.
- Zur Verbindlichkeit der kirchlichen Gesetze*, w: *Recht im Dienste des Menschen. Festgabe für Hugo Schwendenwein zum 60. Geburtstag*, hg. K. Lüdicke (i i.), Graz 1986, 533–545.
- „*Iura propter officia*”? *Uwagi związane z nagłówkami I i II tytułu I księgi nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Pr. Kan. 29 (1986) n. 3–4, 3–12.
- Erwägungen zum Ort des Kirchenrechts in der Rechtskultur*, *Archiv f. kath. Kirchenrecht* 155 (1986) 3–15.
- Śp. Ks. dr Stanisław Bista (1929–1985)*, *Wiad. Diec.* 54 (1986) 35–48.

- O procesach prawotwórczych w Kościele*, Śl. Studia Hist.-Teol. 19/20 (1986/87) 93–102.
- Kilka uwag do tematu „prawo a miłosierdzie”*, w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, red. B. Bejze, t. 17, Warszawa 1987, 149–155.
- W sprawie zasady formalnej prawa kanonicznego*, Pr. Kan. 30 (1987) n. 1–2, 3–30.
- „Communio” – principe de dynamisation du droit ecclesial*, Il Diritto Eccl. (1987) 1039–1061.
- Wpływ Soboru Watykańskiego II na kanonistykę w Polsce*, Pr. Kan. 30 (1987) n. 1–2, 47–59.
- Wprowadzenie do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Coll. Theol. 57 (1987) f. 4, 5–13.
- Bemerkungen zur Theorie des Kirchenrechts*, Zeitschr. f. evang. Kirchenrecht 32 (1987) 535–545.
- Uwagi o interpretacji prawa kościelnego*, Pr. Kan. 30 (1987) n. 1–2, 31–45.
- Prawo kościelne a prawo świeckie*, Pr. Kan. 30 (1987) n. 3–4, 63–74.
- Urząd Kurii Diecezjalnej*, Wiad. Diec. 55 (1987) 476–481.
- Quelques remarques sur le droit et la miséricorde*, Coll. Theol. 57 (1987) f. spec., 107–111.
- Die Normfindung im kanonischen Recht*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 156 (1987) 501–514.
- Spółeczny kontekst nauk kościelnych. (Wykład inauguracyjny 5.10.1987)*, Przegląd Katolicki (przedruk: Biul. Inf. ATK), (1987) n. 6, 11–19.
- Teoria prawa kościelnego*, Pr. Kan. 31 (1988) n. 1–2, 3–12.
- Władza moderatorów stowarzyszeń kościelnych*, Pr. Kan. 31 (1988) n. 3–4, 3–14.
- La theologia y el statuto iuridico de las Conferencias Episcopales en el Concilio Vaticano II*, w: *Naturaleza y futuro de las Conferencias Episcopales. Actas del Coloquio Internacional de Salamanca 3–8. enero 1988*, ed. H. Legrand (i i.), Salamanca 1988, 99–129.
- La théologie et le statut juridique des conférences épiscopales au concile Vatican II*, w: *Les conférences épiscopales...*, Paris 1988, 99–146.
- La teologia e lo statuto giuridico delle conferenze episcopali nel concilio Vaticano II*, w: *Natura e futuro delle conferenze episcopali...*, Bologna 1988, 89–116.
- The Theology and the Juridic Status of Episcopal Conferences at the Second Vatican Council*, The Jurist 48 (1988) 68–106.
- La potestà dei moderatori delle associazioni ecclesiali*, Mon. Eccl. 113 (1988) 525–540.
- Bemerkungen zur epistemologischen Problematik des Begriffes des Kirchenrechts*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 157 (1988) 430–441.
- Persona und christifidelis im CIC 1983. Rechtsanthropologische Erwägungen*, w: *Sein und Handeln in Christus. Perspektiven einer Gnadenmoral*, hg. K. H. Kleber, J. Piegsa, St. Ottilien 1988, 87–99 (Moraltheol. Studien 15).

- Die finanziellen Grundlagen des Wirkens der katholischen Kirche in Polen, w: Kirchliches Finanzwesen in Österreich. Geld und Gut im Dienst der Seelsorge*, hg. H. Paarhammer, Thaur 1989, 409–412.
- Kościół partykularny jako podmiot prawa*, *Kościół i Prawo* 6 (1989) 9–22.
- La mission et le pouvoir de l'Eglise vis-a-vis de l'ordre temporel*, w: *Las relaciones entre la Iglesia y el Estado. Estudios en memoria del P. Lombardia*, Madrid 1989, 1085–1093.
- Die Rezeption der kanonischen Norm*, w: *Festschrift für Louis Carlen zum 60. Geburtstag*, hg. L. C. Morsak, M. Escher, Zürich 1989, 397–407.
- Der Entwurf der römischen Bischofskongregation im Licht der Konzilsdebatte des II. Vaticanums*, w: *Die Bischofskonferenz. Theologischer und juridischer Status*, hg. H. Müller, H. J. Pottmeyer, Düsseldorf 1989, 36–43.
- C. 753 et 754: problemes choisis*, *Studia Can.* 23 (1989) 285–298.
- Methodologische Gemeinsamkeiten der deutschen und polnischen Kanonistik*, w: *Deutsch-polnische Universitätstage. Vorträge, Reden und Ansprachen eines Symposiums im November 1988*, Mainz 1989, 96–104.
- Poseminaryjna formacja intelektualna kleru*, *Wiad. Diec.* 57 (1989) 18–24.
- Kan. 753 oraz 754: Zagadnienia wybrane*, *Pr. Kan.* 32 (1989) n. 3–4, 61–73.
- Grundsätzliches zu den Grundlagen des Kirchenrechts*, w: *Recht als Heildienst. Matthäus Kaiser zum 65. Geburtstag*, hg. W. Schulz, Regensburg 1989, 28–41.
- Verbandsgewalt und Jurisdiktionsgewalt*, w: *Das konsoziative Element in der Kirche. Akten des VI. Internationalen Kongresses für kanonisches Recht München 14–19.9.1987*, hg. W. Aymans (i i.), St. Ottilien 1989, 223–241.
- Rezygnacja biskupa z urzędu z powodu podeszłego wieku w dyskusji soborowej*, *Śl. Studia Hist.-Teol.* 22 (1989) 325–330.
- Wolność jako paradygmat teologii*, *Wiad. Diec.* 57 (1989) 161–164.
- Kirchenrechtliche Implikationen bei der Verwendung des Begriffes „Kolegialität“ im theologischen Kontext offizieller kirchlicher Dokumente*, *Councilium* 26 (1990) 292–298 (we wszystkich mutacjach językowych).
- Z zagadnień normy kanonicznej*, *Pr. Kan.* 33 (1990) n. 1–2, 3–20.
- Epistemologiczne problemy pojęcia prawa kościelnego*, *Pr. Kan.* 33 (1990) n. 3–4, 47–59.
- Zum Dialog Kirchenrecht – Theologie*, w: *Zugänge zum „Recht der Gnade“*. *Studien zu Kirchenrecht und Theologie II*, hg. H. Forster, Heidelberg 1990, 123–130.
- Zu den Interpretationsregeln des kirchlichen Gesetzbuches*, w: *Iustus Iudex. Festgabe für Paul Wesemann zum 75. Geburtstag*, hg. K. Lüdicke (i i.), Essen 1990, 693–707.

- Zu diskussionswürdigen Thesen im Bereich der Grundlagenproblematik des katholischen Kirchenrechts*, Österr. Archiv f. Kirchenrecht 39 (1990) 393–398.
- Recepcja normy kanonicznej*, Śl. Studia Hist.-Teol. 23–24 (1990–91) 77–85.
- Opinia o asystowaniu przy małżeństwach emigrantów*, Wiad. Diec. 58 (1990) 481–482.
- Diritto canonico e cultura giuridica*, w: *Scienza giuridica e diritto canonico, a cura di R. Bertolino*, Torino 1990, 121–150.
- Podstawy prawa kościelnego*, Pr. Kan. 34 (1991) n. 1–2, 13–24.
- Zasięg normy kanonicznej*, Pr. Kan. 34 (1991) n. 3–4, 27–50.
- Synodalność – temat VII Międzynarodowego Kongresu Prawa Kanonicznego*, Pr. Kan. 34 (1991) n. 3–4, 259–264.
- Uniwersytet*, Więż 24 (1991) n. 7–8 (393–394) 98–107.
- Questions pour l'Eglise en Pologne*, Etudes 375(1991) n. 3, 247–251.
- Czy od dekretu kolegium zatwierdzającego dekret przewodniczącego odwołujący skargę powodową przysługuje prawo rekursu do drugiej instancji*, Pr. Kan. 34 (1991) n. 3–4, 211–213.
- L'ecclesiology du nouveau Codex Iuris Canonici d'après le livre I*, w: *Scritti in memoria di Pietro Gismondi*, II, 2, Milano 1991, 267–282.
- Kulturelle Faktoren im kirchlichen Verfassungsrecht*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 160 (1991) 464–475.
- Prawo kanoniczne a kultura prawna*, Pr. Kan. 35 (1992) n. 1–2, 15–33.
- Iurisprudentia – vera, non simulata philosophia. (Uwagi o formacji filozoficznej prawników)*, w: *Filozofia prawa a tworzenie i stosowanie prawa. Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej 11 i 13 czerwca 1991 r. w Katowicach*, red. B. Czech, Katowice 1992, 173–178.
- Hauptprobleme kirchenrechtlicher Grundlagenforschung*, Europäische Theologie Bulletin 3 (1992) 52–66.
- Prawo w prawie kościelnym*, Wiad. Diec. 60 (1992) 325–334 (To samo: Pr. Kan. 36 (1993) n. 1–2, 7–17).
- Das Recht im Kirchenrecht*, Archiv f. kath. Kirchenrecht 161 (1992) 103–114.
- Nie ideologia, lecz człowiek*, Wiad. Diec. 60 (1992) 407–417.
- Das Verhältnis von Kirche und Staat in Theorie und Praxis*, Theol. Quartalschr. 172 (1992) 285–294.
- Problem stosunku Kościoła do państwa w teorii i w praktyce*, Pr. Kan. 35 (1992) n. 3–4, 9–23.
- Ruchy kościelne: problemy kanoniczne*, Wiad. Archidiec. 61 (1993) 128–138.
- Kościół i demokratyczne państwo*, Lithuania 1992, n. 2–3 (7–8), 72–74.
- Prawa chrześcijanina w praktyce duszpasterskiej*, Koszalińsko-Koło-brzeskie Wiadomości Kościelne 21 (1993) n. 10–12, 35–46 (To samo: Wiad. Archidiec. 62 (1994) 390–403).

- Teoria prawa kościelnego wśród nauk teologicznych i prawnych*, w: *Rozważania o państwie i prawie. Księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Józefowi Nowackiemu*, Katowice 1993, 177–185.
- Problem Kościół–państwo a egzystencja chrześcijańska*, *Wiad. Archidiec.* 61 (1993) 588–597.
- O czym dyskutujemy? Jeszcze o konkordacie*, *Tyg. Powsz.* z 3.4.1994.
- Uwagi o ewentualnym kodeksie etycznym pracownika nauki*, w: *Etyka w środowisku akademickim. Materiały sympozjum...*, red. J. Zieliński, L. Tyszkiewicz, Warszawa 1994, 48–52.
- Le norme canoniche e la „salus animarum”*, w: *Atti del Congresso Internazionale Incontro fra canonici d'Oriente ed'Occidente*, a cura di R. Coppola, Bari 1994, II, 17–22.
- Charisma et norma canonica*, w: *Ius in vita et in missione Ecclesiae. Acta Symposii Internationalis Iuris Canonici (...) diebus 19–34. Aprilis 1993 in Civitate Vaticana celebrati*, Città del Vaticano 1994, 75–90.
- Universitas = in unum versum*, *Więź* 37 (1994) n. 6 (428) 10–20.
- Kościół a państwo demokratyczne*, *Więź* 37 (1994) n. 7 (429) 78–91.
- Sens polskiego konkordatu*, *Państwo i Prawo* 49 (1994) n. 7–8, 3–12 (To samo w: *Konkordat Polski 1993. Wybór materiałów źródłowych z lat 1993–1996*, red. Cz. Janik, Warszawa 1997, 668–675).
- Autonomiczność i niezależność Kościoła i państwa*, w: *Drogi do gospodarki rynkowej i odpowiedzialności społecznej*, Warszawa 1994, 70–77 (To samo: *Przeł. Powsz.* (1994) n. 9; *Konstytucja i transformacja*, oprac. P. Kaczanowski, Warszawa 1995, 59–69).
- Can. 210 als Rechtssatz*, w: *Iuri Canonico promovendo. Festschrift für Heribert Schmitz zum 65. Geburtstag*, hg. W. Aymans (i i.), Regensburg 1994, 57–73.
- Kanonizacja prawa „cywilnego” w prawie kanonicznym*, w: *Z zagadnień współczesnego prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tomasza Dybowskiiego*, Warszawa 1994, 305–311 (*Studia Iuridica* 21).
- Kanonistyka wśród nauk prawnych*, *Pr. Kan.* 37 (1994) n. 1–2, 249–258.
- Wolność a prawo*, *Pr. Kan.* 37 (1994) n. 3–4, 21–38 (To samo: *Śl. Studia Hist.-Teol.* 29 (1996) 129–141).
- Zaświadczenie o spowiedzi przedślubnej?*, *Pr. Kan.* 37 (1994) n. 3–4, 259–266 (To samo: *Wiad. Archidiec.* 63 (1995) 358–365).
- Przesłanki polskiego konkordatu*, *Analecta Cracoviensia* 26 (1994) 605–616.
- Charyzmat i norma kanoniczna*, *Studia Warmińskie* 31 (1994) 65–79.
- Wolność a prawo demokratycznego państwa*, *Więź* 38 (1995) n. 1 (435) 58–78.
- Wolność i równość – podstawowy problem demokratycznego państwa*, w: *Psycho-medycyna '95. Suplement*, Katowice 1995, 5–13.
- Uwagi o konkordacie podpisanym 28 lipca 1993 roku przez Nuncjusza Apostolskiego w Warszawie i Ministra Spraw Zagranicznych RP*,

Wiad. Archidiec. 63 (1995) 23–31. (Przedruk: *Konkordat Polski 1993...*, 431–439).

Uwagi dotyczące odpowiedzi Ministra Spraw Zagranicznych udzielonej na pytania Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ratyfikacji Konkordatu, Wiad. Archidiec. 63 (1995) 38–42 (To samo: Stow. Kan. Polskich Biuletyn 5 (1995) n. 1 (8) 32–38. Przedruk: *Konkordat Polski 1993...*, 442–447).

Konkordat z roku 1993 a Konstytucja RP, Wiad. Archidiec. 63 (1995) 43–46 (Przedruk: *Konkordat Polski 1993...*, 472–475).

Uwagi na marginesie dekretu o tzw. intencjach zbiorowych, Wiad. Archidiec. 63 (1995) 294–298 (To samo: Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiad. Kość. 23 (1995) n. 10–12, 84–88; Warmińskie Wiad. Archidiec. 51 (1996) n. 25, 106–109).

Vertreibung: Recht gegen Recht – Unrecht gegen Unrecht?, w: *Vertreibung: Recht gegen Recht – Unrecht gegen Unrecht?*, Münster (1995) 10–24.

Diecezja a wymagania nowego Kodeksu. Uwagi o prawodawstwie (Archi) Diecezji Katowickiej 1983–1993, Śl. Studia Hist.-Teol. 27/28 (1994–95) 25–46 (To samo: Pr. Kan. 38 (1995) n. 1–2, 139–162).

Der Mensch und die Umwelt in der Entwicklungspolitik, w: *I diritti fondamentali dell'uomo e del ambiente nei cambiamenti dell'Europa Centro-Orientale*, a cura di R. Sobański, Warszawa 1995, 105–114.

Verkündigung und Recht, w: *Theologia et Ius Canonicum. Festgabe für Heribert Heinemann zur Vollendung seines 70. Lebensjahres*, hg. H. J. F. Reinhardt, Essen 1995, 93–109.

Trybunał metropolity (uwagi o stosowaniu k. 1438 n. 1 oraz 1441), Pr. Kan. 38 (1995) n. 1–2, 71–77.

Uczony i mistrz, w: *Wstępujący na wzgórze. Wspomnienia o ks. Januszu St. Pasierbie*, red. M. Wilczek, Pelplin 1995, 79–81.

Prawo europejskie a Kościoły, Państwo i Prawo 51 (1996) z. 4–5, 24–30.

Człowiek i środowisko w polityce dla rozwoju, Pr. Kan. 38 (1995) n. 3–4, 11–25.

De los Obispos coadjutores y auxiliares, w: *Comentario exegetico al Código de Derecho Canónico*, Pamplona 1996, II, 820–837.

Niezależność i autonomia Kościoła i państwa podstawową przesłanką konkordatu, Aten. Kapł. 127 (1996) z. 1 (524), 16–27.

Nowy periodyk kanonistyczny, Pr. Kan. 39 (1996) n. 1–2, 205–206.

Die „christlichen Werte“ im politischen Diskurs in Polen 1989–1995, w: *Wege der Theologie: an der Schwelle zum dritten Jahrtausend. Festschrift für Hans Waldenfels zur Vollendung des 65. Lebensjahres*, hrsg. G. Risse (i i.), Paderborn 1996, 995–1004

Prawo moralne a procesy prawotwórcze demokratycznego państwa prawnego, Śl. Studia Hist.-Teol. 29 (1996) 256–266.

- Baza finansowa Kościołów w perspektywie zintegrowanej Europy*, Pr. Kan. 39 (1996) n. 3–4, 9–23 (To samo: *Europa i Kościół*, red. H. Juros, Warszawa 1997, 227–241).
- Przyjęcie skargi o orzeczenie nieważności małżeństwa*, Ius Matrimoniale 1 (6–7) (1996) 143–152.
- Teoretické základy a praktické uskutečnování vztahu státu a církve v některých evropských zemích*, Revue Církevního Práva (1996) n. 4.
- Wyznaczniki kanonicznego prawa małżeńskiego*, w: *Małżeństwo w prawie świeckim i w prawie kanonicznym. Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej 13 i 14 maja 1994 roku w Katowicach*, red. B. Czech, Katowice 1996, 183–193 (To samo: *Śl. Studia Hist.-Teol.* 30 (1997) 113–123).
- Immutabilità e storicità del diritto della Chiesa: diritto divino e diritto umano*, Ius Ecclesiae 9 (1997) 19–43 (To samo: *Metodo, fonti e soggetti del diritto canonico*, a cura di J. I. Arrieta, G. P. Milano, Città del Vaticano 1999, 464–486).
- Niezmiennosc i historyczność prawa w Kościele: Prawo Boże i prawo ludzkie*, Pr. Kan. 40 (1997) n. 1–2, 23–44.
- Ber Bürger, die Gesellschaft und der Staat im Projekt der polnischen Verfassung*, w: *Iustitia in caritate. Festgabe für Ernst Rößler zum 25-jährigen Dienstjubiläum als Offizial der Diözese Rottenburg-Stuttgart*, hg. R. Puza, A. Weiß, Frankfurt a/M 1997, 747–754.
- Zum Problem der Geltung der Normen des (staatlichen und kanonischen) Rechts*, w: *Unterwegs zu einem Glauben. Festschrift für Lothar Ullrich zum 65. Geburtstag*, hg. W. Beinert (i i.), Leipzig 1997, 188–195 (Erfurter Theol. Studien 74).
- Prawo: przez człowieka, dla człowieka, w imię człowieka*, Kontrola Państwowa 42 (1997) n. 3 (254), 6–14 (To samo: *Chrześcijanin w Świecie* 26 (1997) n. 3 (204) 90–99).
- Prawo: Wyzwolenie czy ucisk?*, *Chrześcijanin w Świecie* 26 (1997) n. 3 (204) 42–52.
- Opinia o zgodności konkordatu podpisanego 28.7.1993 przez Ministra Spraw Zagranicznych RP oraz Nuncjusza Apostolskiego w Polsce z Konstytucją RP uchwaloną 2.4.1997 przez Zgromadzenie Narodowe*, *Wiad. Archidiec.* 65 (1997) 325–333.
- Udział adwokata w procesie o nieważność małżeństwa*, Ius Matrimoniale 2 (8) (1997) 125–144.
- Wartości a projekt Konstytucji RP*, *Aten. Kapł.* 129 (1997) z. 2–3 (531–532) 185–199.
- Profesor Dr Josef Isensee, Laudacja...*, w: *Doktorat honoris causa prof. dra Józefa Isensee*, Warszawa 20.10.1997, Warszawa 1997, 3–25 (To samo: *Chrześcijanin w Świecie* 26 (1997) n. 4 (205), 124–132; Pr. Kan. 41 (1998) n. 1–2, 3–11; *Kroniki ATK* 1998, z. 1–3 (6) 15–23).
- Kanoniczne prawo małżeńskie stosowane w działalności misyjnej*, *Nurt SVD* 31 (1997) n. 3 (78) 44–67.

- Uwagi o zmianach w prawie polskim postulowanych art. 10 Konkordatu z 28 lipca 1993 roku, w: Czy potrzebna jest w Polsce zmiana prawa rodzinnego i opiekuńczego? Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej w dniach 21 i 22 września 1995 roku w Katowicach, red. B. Czech, Katowice 1997, 281–290.*
- Znaczenie pojęcia osoby w kanonicznym porządku prawnym, Pr. Kan. 40 (1997) n. 3–4, 3–13.*
- Das unerläßliche Vertrauen. Gewissenswahrheit und Rechtswahrheit. Überlegungen zur Spannung zwischen c. 1684 und c. 1644 § 1, CIC, w: Die Gnadenmoral in der Polarität von Vernunft und Glaube. Festschrift für Josef Georg Ziegler zum 80. Geburtstag, St. Ottilien 1998, 194–206 (Moraltheol. Studien 23).*
- Rechtsfragen in der Kontroverse um das polnische Konkordat vom 28. Juli 1993, w: Iustitia et Modestia. Festschrift für Hubert Socha zur Vollendung seines 65. Lebensjahres, hg. P. Boekholt, I. Riedel-Spangenberger, München 1998, 306–318.*
- Uniwersalność i interkulturalność praw człowieka a globalizacja świata, w: Prawa człowieka w państwie ekologicznym, red. R. Sobański, Warszawa 1998, 21–40.*
- Prawa człowieka a ekologia, w: Prawa człowieka w państwie ekologicznym, red. R. Sobański, Warszawa 1998, 301–347.*
- Kultura prawna Europy, Studia Europejskie n. 3 (7) 1998, 117–129 (Przedruk: Europa. Drogi integracji, red. A. Dylus, Warszawa 1999, 73–84).*
- Urząd w tradycji europejskiej, w: Europa – zadanie chrześcijańskie. Księga pamiątkowa z okazji 65 rocznicy urodzin księdza profesora Helmuta Jurosa, red. A. Dylus, Warszawa 1998, 184–189.*
- Uwagi o funkcji sędziego w procesie o nieważność małżeństwa, Ius Matrimoniale 3 (1998) 45–59.*
- Problematyka osobowości prawnej uzyskiwanej przez sakrament chrztu świętego, w: Kapłaństwo powszechne a kapłaństwo hierarchiczne. Materiały spotkania wykładowców prawa kanonicznego, Katowice–Panewniki 16 kwietnia 1998 roku, red. A. Kaczor, Lublin 1998, 21–31.*
- Prawo w Europie, Śl. Studia Hist.-Teol. 31 (1998) 145–156.*
- Prawo naturalne wśród przesłanek myśli kanonistycznej ks. Mariana Żurawskiego, Pr. Kan. 41 (1998) n. 3–4, 47–57.*
- Uwagi o teleologii kontroli, Kontrola Państwowa 44 (1999) n. 1 (264) 33–39.*
- Iudex veritatem de matrimonio dicit, Ius Matrimoniale 4 (1999) 181–196.*
- Prawo kanoniczne a krajowy porządek prawny, Państwo i Prawo 54 (1999) z. 6 (640) 3–17.*
- Derecho natural y sus implicaciones prácticas, w: Escritos de Derecho Canonico. Homenaje al prof. Javier Hervada, Pamplona 1999, 69–80.*

- Prawo i moralność*, Śl. Studia Hist.-Teol. 32 (1999) 161–172.
- Prawo jako wartość*, Czasopismo Prawno-Hist. 51 (1999) 37–50 (To samo: Pr. Kan. 42 (1999) n. 3–4, 11–26).
- Uwagi o zamierzonym utworzeniu Wydziału Teologiczno-Kanonicznego*, Pr. Kan. 42 (1999) n. 3–4, 245–248.
- „*Omnis institutio ecclesiarum legum ad salutem referenda sit animarum*” *Uwagi o zbawieniu dusz jako celu prawa kościelnego*, Aten. Kapł. 134 (2000) 206–218.
- Obraz człowieka w prawie*, Kontrola Państwowa 45 (2000) n. 1 (270) 88–94.
- Orzekanie nieważności małżeństwa z dwu (lub więcej) tytułów wadliwego konsensu*, Ius Matrimoniale 5 (2000) 139–150.
- Das polnische Konkordat 93: Text und Kontext*, w: *Polnische Impressionen. Ökumenisch-theologische Fragen im Europa nach der Wende*, hg. U. Link-Wieczorek, Frankfurt 2000, 114–126.
- Transseksualizm a zdolność do zawarcia małżeństwa. Quaestio disputanda*, w: *Plenitudo legis – dilectio. Księga pamiątkowa dedykowana prof. dr. hab. Bronisławowi W. Zubertowi z okazji 65. rocznicy urodzin*, red. A. Dębiński, E. Szczot, Lublin 2000, 653–664.
- Die Veränderungen in der Religiosität Polens im Blick auf die Einigung Europas*, w: *Die Einigung Europas als Herausforderung für die Kirche*, hg. W. Bołoz, G. Höver, Baden-Baden 2000, 101–113.
- Prawo naturalne i jego praktyczne implikacje*, w: *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej profesora Antoniego Agopszowicza*, red. R. Mikosz, Katowice 2000, 285–297.
- Kulturowe uwarunkowania prawa*, w: *Starożytne kodyfikacje prawa*, red. A. Dębiński, Lublin 2000, 23–44.
- Przemiany w religijności Polski w perspektywie zjednoczenia Europy*, w: *Zjednoczenie Europy jako wyzwanie dla Kościoła*, red. W. Bołoz, G. Höver, Warszawa 2001, 134–150.

Hasła encyklopedyczne

- Prawo kościelne*, w: *Katolicyzm A–Z*, Poznań 1982, 320–322.
- Diecezja*, w: *Katolicyzm A–Z*, Poznań 1982, 75–76.
- Stolica Apostolska*, w: *Katolicyzm A–Z*, Poznań 1982, 345–347.
- Prawo kościelne*, w: *Bóg – człowiek – świat*, Katowice 1991, 227.
- Bista Stanisław Mikołaj*, w: *Słownik biograficzny duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku*, red. M. Pater, Katowice 1996, 35.
- Infułat*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 1997, 200.
- Ius quaesitum*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 1997, 557–558.
- Kanonistyka*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 8, Lublin 2000, 600–607.

Recenzje

- J. R. Kaeting, The Bearing of Mental Impairment on the Validity of Marriage. An Analysis of Rotal Jurisprudence, Roma 1964: Śl. Studia Hist.-Teol. 2 (1969) 230–234.*
- Ius sacrum. Klaus Mörsdorf zum 60. Geburtstag, Paderborn–München–Wien 1969: Pr. Kan. 14 (1971) n. 3–4, 320–329.*
- J. Kölbel, Regimen christianum. Weg und Ergebnisse des Gewaltenverhältnisses und des Gewaltenverständnisses, Berlin 1970: Coll. Theol. 41 (1971) f. 4, 226–227.*
- Acta Conventus Internationalis Canonistarum Romae diebus 20–25 maii 1968 celebrati, Typis Polyglottis Vaticanis 1970: Śl. Studia Hist.-Teol. 5 (1972) 315–319.*
- Zukunft der Theologie. Theologie der Zukunft, Wien 1971: Śl. Studia Hist.-Teol. 5 (1972) 293–296.*
- A. Martini, Il Diritto canonico nella realtà ecclesiale, Roma 1969: Pr. Kan. 16 (1973) n. 3–4, 416–419.*
- Z. Grocholewski, De exclusione indissolubilitatis ex consensu matrimoniali eiusque probatione. Considerationes super recentiores sententias rotales, Neapoli 1973: Pr. Kan. 18 (1975) n. 1–2, 279–282.*
- De Lege Ecclesiae fundamentali condenda, Salamanca 1974: Pr. Kan. 18 (1975) n. 1–2, 266–278.*
- Encyklopedia katolicka, t. 1, Lublin 1973: Śl. Studia Hist.-Teol. 8 (1975) 351–352.*
- O. Saier, „Communio” in der Lehre des Zweiten Vatikanischen Konzils, München 1973: Pr. Kan. 19 (1976) n. 1–2, 285–288.*
- P. Krämer, Theologische Grundlegung des kirchlichen Rechts, Trier 1976: Pr. Kan. 22 (1979) n. 1–2, 263–267.*
- G. Feliciani, Le basi del diritto canonico, Bologna 1979: Pr. Kan. 23 (1980) n. 3–4, 299–300.*
- H. Schwendenwein, Rechtsfragen in Kirche und Staat, Graz 1979: Pr. Kan. 23 (1980) n. 3–4, 301–303.*
- H. Schmitz, Auf der Suche nach einem neuen Kirchenrecht. Die Entwicklung von 1959 bis 1978, Freiburg 1979: Pr. Kan. 23 (1980) n. 3–4, 300–301.*
- G. Barberini, L'ordinamento della Chiesa e il pluralismo dopo il Vaticano II, Perugia 1979: Pr. Kan. 27 (1981) n. 1–2, 281–283.*
- P. A. d'Avack, Trattato di diritto canonico, Milano 1980: Pr. Kan. 24 (1981) n. 3–4, 291–295.*
- R. Winling, La théologie contemporaine (1945–1980), Paris 1983: Coll. Theol. 54 (1984) f. 1, 183–185.*
- W. Schulz, Der neue Codex und die kirchlichen Vereine, Paderborn 1985: Pr. Kan. 30 (1987) n. 1–2, 217–218.*
- A. Cattaneo, Questioni fondamentali della canonistica nel pensiero di Klaus Mörsdorf, Pamplona 1986: Pr. Kan. 31 (1988) n. 1–2, 31.*

- R. Astorri, *Gli statuti delle Conferenze episcopali. I: Europa, Padova 1987* (Pubblicazioni della Università di Pavia. Studi nelle scienze giuridiche e sociali NS 52): Pr. Kan. 32 (1989) n. 3–4, 279–281.
- F. Falchi, *I chierici nel processo di formazione del Codice pio-benedettino, Padova 1987* (Pubblicazioni della Università di Pavia. Studi nelle scienze giuridiche e sociali NS 51): Pr. Kan. 32 (1989) n. 3–4, 269–270.
- W. Schulz, *Das neue Selig- und Heiligsprechungsverfahren, Paderborn 1988*: Pr. Kan. 32 (1989) n. 3–4, 293–294.
- F. Falchi, *I chierici nel processo di formazione del Codice pio-benedettino, Padova 1987*: Pr. Kan. 32 (1989) n. 3–4, 269–270.
- R. Astorri, *La Conferenza episcopale svizzera. Analisi storica e canonica, Friburgo 1988*: Pr. Kan. 33 (1990) n. 1–2, 199–200.
- H. Schwendenwein, *Die Universität im Spannungsfeld von Kirche und Staat, Wien 1988*: Pr. Kan. 33 (1990) n. 1–2, 223–224.
- St. Haering, *Die Bayerische Benediktinerkongregation, St. Ottilien 1989*: Pr. Kan. 33 (1990) n. 3–4, 207–210.
- Episcopal Conferences. Historical, Canonical and Theological Studies. Ed. by Th. J. Reese, Washington 1989*: Pr. Kan. 34 (1991) n. 3–4, 217–219.
- G. Bier, *Psychosexuelle Abweichungen und Ehenichtigkeit, Würzburg 1990*: Pr. Kan. 34 (1991) n. 3–4, 225–228.
- L. Wächter, *Gesetz im kanonischen Recht, St. Ottilien 1989*: Pr. Kan. 35 (1992) n. 1–2, 260–261.
- Encyklopedia katolicka, t. 5, Lublin 1989*: Pr. Kan. 35 (1992) n. 1–2, 261–262.
- Kalde F., *Die Paarformel „fides – mores” ..., St. Ottilien 1991*: Pr. Kan. 35 (1992) n. 1–2, 267–269.
- H. Schwendenwein, *Österreichisches Staatskirchenrecht, Essen 1992*: Pr. Kan. 36 (1993) n. 3–4, 206–209.
- Encyklopedia katolicka, t. 6, Lublin 1993*: Pr. Kan. 37 (1994) n. 3–4, 287–288.
- J. Gowin, *Kościół po komunizmie, Kraków 1995*: Przegląd Powszechny (1996) n. 3 (895) 367–372.
- A. Czochara, *Stosunki państwo – Kościół. Belgia, Francja, Hiszpania, Włochy, Warszawa 1994*: Pr. Kan. 38 (1995) n. 1–2, 210–211.
- T. Galkowski, *Il „quid ius” nella realtà umana e nella Chiesa, Roma 1966*: Pr. Kan. 40 (1997) n. 1–2, 289–293.
- L. Gerosa, *Das Recht der Kirche, Paderborn 1995*: Pr. Kan. 40 (1997) n. 1–2, 294–298.
- Th. A. Amann, *Laien als Träger vom Leitungsgewalt?, St. Ottilien 1996*: Pr. Kan. 40 (1997) n. 1–2, 301–307.
- R. Rapacz, *Personalità e soggettività nell'ordinamento canonico, Roma 1995*: Pr. Kan. 40 (1997) n. 3–4, 263–265.

E. D. Menges, Die kirchliche Stiftung in der Bundesrepublik Deutschland, St. Ottilien 1995: Pr. Kan. 40 (1997) n. 3–4, 279–281.

Wywiady i głosy w dyskusji

- La Norma en el Derecho Canonico*, Pamplona (1979) I, 1194–1195; II, 514–516.
- Chrześcijańska interpretacja kultury*, Ład n. 30 z 26.12.1981 (przedruk: Biul. Inf. ATK 6/82).
- Problem uczelni i jej studentów*, Słowo Powsz. n. 248 z 11–13.12.1981.
- W służbie polskiego Kościoła*, Katolik z 16.10.1983 (przedruk: Biul. Inf. ATK 3/84).
- Zamiast uroczystości ku codziennej pracy*, Kierunki n. 41 z 7.10.1984 (przedruk: Biul. Inf. ATK 2/85, 17–23).
- Sens teologii*, Tygodnik Polski z 15.12.1985.
- Żywe myślenie*, Życie Katolickie (1984) n. 10, 45–53 (przedruk: Biul. Inf. ATK 2/85, 23–30).
- By człowiek zrozumiał świat*, Za i Przeciw n. 51/52 z 24.12.1986.
- Służyć Kościołowi nauką*, Przegląd Kat. z 23.3.1986 (przedruk: Biul. Inf. ATK 5/86, 3–10; Za i Przeciw n. 12 z 20.3.1983).
- Miejsce w krajobrazie nauki polskiej*, Życie Warszawy z 27.4.1987.
- Opcje chrześcijaństwa*, Gość Niedzielny 6 i 13.6.1990.
- Kościół – świat. Propozycje tematyczne na kongres*, Przegląd Uniwersytecki 4 (1992) n. 2, 13.
- Konkordat, Powściągliwość i Praca* (1994) n. 3.
- Konkordat to nie „zawarcie pokoju”*, Gość Niedzielny (1994) n. 8.
- Dzieło ludzkie dla ludzi*, Gazeta Pomorska z 9.7.1994.
- Konkordat zagrożeniem czy szansą?*, Tyg. Powsz. 1994 n. 6(2325) 6.
- W poszukiwaniu trudnego humanizmu*, Więż 38 (1995) n. 2 (436) 31–45.
- Konstytucja kiedy i jaka*, Przegląd Powszechny (1995) n. 4 (884) 11–30.
- Być człowiekiem sumienia*, Więż 38 (1995) n. 7 (441) 25–26.
- Konkordat...*, w: *Konkordat Polski 1993...*, 133 ns. 154 ns. 157. 685 ns. 694 ns. 722.
- Ekskomunika...*, Tyg. Powsz. 1997 n. 7 (2484) 10.
- W sprawie konstytucji trzeba być realistą*, Biuletyn Prasowy KAI n. 40 z 20.5.1997.
- Małżeństwo ważne, nieważne*, Tyg. Powsz. 1998 n. 50 (2579) 10.
- Wolność tronu i ołtarza*, Dziennik Zachodni z 30.1.1998.
- Wywiad...*, Emmanuel, n. 33 z 13.6.1998.
- Większa autonomia czy zależność uniwersytetu*, Tyg. Powsz. 1999 n. 36 (2617) 10.
- Rybnik? Czemu nie!*, Gazeta Wyborcza (Katowice) z 8.10.1999.
- Państwo – Kościół, dyskusja redakcyjna*, Civitas 1999, n. 3, 193 ns.

Przemówienia

- Na inauguracji roku akademickiego 1981/82*, Biul. Inf. ATK (1982) n. 2, 6–13 oraz *Słowo Powszechne* n. 43/1981 z 30–31.10.1981.
- W Mainz w 10-lecie współpracy*, Biul. Inf. ATK (1982) n. 3, 4–7.
- Ekumenizm i realizacja podstawowych praw ochrzczonych*, Pr. Kan. 25 (1982) n. 3–4, 293–296.
- Na inauguracji 1982/83*, Biul. Inf. ATK (1983) n. 2, 6–10.
- Na rozpoczęcie sympozjum w 100 rocznicę urodzin M. Lutera*, Biul. Inf. ATK (1983) n. 2, 22.
- W pierwszą rocznicę śmierci kard. S. Wyszyńskiego*, Biul. Inf. ATK (1983) n. 4, 6.
- Słowo wstępne na ogólnopolskim sympozjum kanonistów w ATK w dniu 2 maja 1983 r.*, Pr. Kan. 27 (1984) n. 1–2, 241–245.
- Na pogrzebie ks. prof. I. Subery*, Biul. Inf. ATK (1984) n. 1, 31–33.
- (Eröffnungswort) Martin Luther in ökumenischer Reflexion*, Warszawa 1984, 11–13.
- Na inauguracji roku akadem. 1983/84*, Biul. Inf. ATK (1984) n. 2, 8–13.
- Przemówienie podczas promocji dra h.c. J. G. Zieglera*, Biul. Inf. ATK (1984) n. 2, 31–34.
- Przemówienie do studentów I roku (1.10.1983)*, Biul. Inf. ATK (1984) n. 3, 6–9.
- Przemówienie noworoczne u Prymasa Polski 23.1.1984*, Biul. Inf. ATK (1984) n. 6, 3–4.
- Przemówienie podczas „opłatka” w ATK 21.12.1983*, Biul. Inf. ATK (1984) n. 6, 5–8.
- Przemówienie podczas jubileuszu Ateneum Kapłańskiego*, At. Kapł. 104 (1985) n. 455–456, 49–51.
- Przemówienie na inauguracji roku akadem. 1984/85*, Biul. Inf. ATK (1985) n. 2, 5–11.
- Przemówienie noworoczne u Prymasa Polski*, Biul. Inf. ATK (1985) n. 4, 8–9.
- Przemówienie podczas „opłatka” 1984*, Biul. Inf. ATK (1985) n. 4, 9–10.
- Przemówienie na inauguracji roku akadem. 1985/86*, Biul. Inf. ATK (1986) n. 2, 5–6.
- Przemówienie w ambasadzie Austrii*, Biul. Inf. ATK (1986) n. 4, 4–6.
- Przemówienie na sympozjum w 20-lecie zakończenia Soboru*, St. Theol. Vars. 25 (1987) n. 2, 201–203.
- Przemówienie na inauguracji roku 1986/87*, Biul. Inf. ATK (1987) n. 1, 6–10.
- Przemówienie na inauguracji kursu homiletyczno-liturgiczno-katechetycznego 1986*, Biul. Inf. ATK (1987) n. 2, 3–6.
- Przemówienie opłatkowe 1986*, Biul. Inf. ATK (1987) n. 3, 5–8.

Laudacja wygłoszona podczas nadania doktoratu honoris causa ks. kard. Józefowi Tomko, Kroniki ATK (1995) n. 1, 24–28. (To samo: *Missionis causa...*, Warszawa 1995, 16–20).

Homilie

- Praca środkiem uświęcenia*, Współczesna Ambona 9 (1958) 297–300.
Wymowa odpustu o Wniebowzięciu, Współczesna Ambona 9 (1958) 544–547.
W trosce o dobro naszych rodzin, Współczesna Ambona 9 (1958) 794–798.
Przysięga wierności małżeńskiej, Współczesna Ambona 9 (1958) 419–421.
 „*W służbie rodzinie*”, Biul. Inf. ATK (1983) n. 3, 32–35.
W dniu nadania Prymasowi Polski tytułu dra honoris causa, Biul. Inf. ATK (1983) n. 1, 7–10.
 „*Nie przyszedłem sądzić, lecz zbawić*”, Wiad. Diec. 59 (1991) 184–188.
Z okazji złotego jubileuszu ks. Ludwika Wrzola, Wiad. Archidiec. 65 (1997) 319–323.
Z okazji 25-lecia pracy s. Honoraty Typańskiej w Sądzie Metropolitalnym, Wiad. Archidiec. 67 (1999) 252–254.

Wyroki c. Sobański ogłoszone drukiem

- Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich*, Wiad. Diec. 59 (1991) 93–95.
Wykluczenie małżeństwa, Wiad. Diec. 59 (1991) 190–195.
Podstępne wprowadzenie w błąd, Wiad. Diec. 59 (1991) 232–236.
Podstępne wprowadzenie w błąd, w: *Entscheidungen kirchlicher Gerichte. Leitsätze*, Bonn 1991, p. 8.
Podstępne wprowadzenie w błąd, w: *Entscheidungen kirchlicher Gerichte. Leitsätze*, Bonn 1992, p. 29.
Błąd co do przymiotu osoby, Ius Matrimoniale 4 (1993) 92–97.
Wykluczenie istotnego elementu małżeństwa, Ius Matrimoniale 4 (1993) 98–106.
Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, Wiad. Diec. 61 (1993) 300–302.
Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, Wiad. Archidiec. 62 (1994) 211–215.
Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, Ius Matrimoniale 5 (1994) 103–109.
Podstępne wprowadzenie w błąd, Ius Matrimoniale 5 (1994) 111–119.
Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, Ius Matrimoniale 1 (6–7) (1996) 221–242.

- Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich*, Ius Matrimoniale 2 (8) (1997) 221–232.
- Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (biseksualizm)*, Ius Matrimoniale 2 (8) (1997) 233–241.
- Brak rozeznania i niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich*, Ius Matrimoniale 3 (9) (1998) 207–216.
- Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich oraz błąd co do osoby*, Ius Matrimoniale 3 (9) (1998) 217–227.
- Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich*, Ius Matrimoniale 4 (10) (1999) 273–283.
- Choroba psychiczna*, Ius Matrimoniale 4 (10) (1999) 249–255.
- Brak rozeznania oceniającego oraz niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich*, Ius Matrimoniale 4 (10) (1999) 257–264.
- Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich*, Ius Matrimoniale 4 (10) (1999) 265–271.
- Wykluczenie nierozzerwalności małżeńskiej*, Ius Matrimoniale 4 (10) (1999) 291–297.
- Wykluczenie potomstwa*, Ius Matrimoniale 4 (10) (1999) 285–289.
- Podstępne wprowadzenie w błąd („małżeństwo muzułmanina”)*, Ius Matrimoniale 5 (11) (2000) 241–250.

II. BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA*

- H. Kahler, J. Schmitz-Wienke, *Le Droit Canonique en Pologne*, Praxis Juridique et Religion 1 (1987) n. 1, 77–87.
- L. Müller, *Kirchenrecht – analoges Recht?*, St. Ottilien 1991 (r. IV, 61–94: *Kirchenrecht als Recht des Glaubens und der Liebe bei Remigiusz Sobański*).
- C. R. M. Redaelli, *Il concetto di diritto della Chiesa*, Milano 1991 (§ 4, 110–130: Remigiusz Sobański).
- R. Bertolino, *Presentazione*, w: R. Sobański, *La Chiesa e il suo diritto*, Torino 1993, VII–XIX.
- Chr. Gorski, *Theorie des Kirchenrechts bei Remigiusz Sobański*, Linz 1993 (dysertacja).
- A. M. Punzi Nicolo, *Il compito dei canonisti e la lotta per il diritto*, Il Diritto Eccl. 100 (1995) n. 1, 208–222.
- M. Biskup, *Teologia moralności i prawa*, Wrocław 1996.
- Z. Janczewski, *Ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobański*, Pr. Kan. 42 (1999) n. 3–4, 3–5.

* Oprócz recenzji, charakterystyk w podręcznikach zagranicznych oraz analiz mieszczących się w charakterystykach „szkół kanonistycznych”

Drukowane bibliografie

Śl. *Studia Hist.-Teol.* 8 (1975) 239–240.

Śl. *Studia Hist.-Teol.* 29 (1996) 397–408.

Valeat aequitas. Księga pamiątkowa ofiarowana księdzu profesorowi Remigiuszowi Sobańskiemu, red. M. Pazdan, Katowice 2000, 9–28.